

درس دهم : گذشتهٔ استان و مراکز اولیهٔ تمدن و میراث فرهنگی و تاریخی

هرچند که از روی کریمان خجلیم
در روی زمین نیست چو کرمان جایی
شک نیست که پرورده این آب و گلیم
کرمان دل عالم است و ما اهل دلیم
«شاه نعمت الله ولی»

وجه تسمیهٔ کرمان

در باب وجه تسمیهٔ کرمان روایات مختلفی در متون تاریخی آمده است. برخی آن را مرکب از دو کلمهٔ «کار» و «مان» به معنای جایگاه دلیران رزم آزمای دانسته‌اند. در متون یونانی نیز «گرمانیان» یکی از طوایف شش گانهٔ شهرنشین آریایی به‌شمار آمده‌اند که این نام خود را بر محل سکونتشان نهادند (گرمان = کرمان) و در کتیبهٔ داریوش هخامنشی در شوش آمده است که چوب‌های قیمتی و مقاوم درخت جَک برای بنای قصرهای هخامنشی از کرمان (منطقهٔ جیرفت) تأمین می‌شده است.

فعالیت

در مورد وجه تسمیهٔ (علت نام گذاری) محل سکونت خود تحقیق کنید و آن را در کلاس ارائه نمایید.

سابقهٔ تاریخی استان کرمان

این استان یکی از دیرینه‌ترین کانون‌های تمدن و فرهنگ ایران و جهان است. با توجه به بررسی‌ها و حفاری‌های اخیر یکی از قدیمی‌ترین تمدن‌های جهان مربوط به حوضهٔ هلیل رود می‌باشد. بنا به گفتار و تفاسیر کارشناسان غربی مایه ناب ایرانی، تمدن جیرفت است که تمدن بین‌النهرین را تحت‌الشعاع قرار داده است.

دوران چندین هزار ساله تاریخ کرمان را می‌توان به سه دوره تقسیم کرد :

الف) قبل از اسلام، ب) دوران اسلامی، ج) معاصر.

الف) قبل از اسلام : کرمان در دوره هخامنشی یکی از ولایات مهم تابعه پارس محسوب می شده است. اردشیر بابکان که محل تولد و نشو و نماى او شهر بابک کرمان بود، در آبادانی این مملکت سعی فراوان داشت از جمله اینکه در شهر کرمان در جوار قلعه دختر، قلعه اردشیر را بنا نهاد و آن را گواشیر نامید و هنوز آثار خرابه‌های قلعه دختر و قلعه اردشیر بر فراز تپه‌ای در شرق کرمان پابرجاست.

شکل ۱- ۴- قلعه دختر کرمان

ب) دوران اسلامی : بنا به روایات تاریخی، کرمان در سال ۲۴ هجری توسط مسلمانان فتح شد. اما تا سال ۸۶ هجری زرتشتیان در کرمان بیشترین قدرت و قوت را دارا بودند. با به قدرت رسیدن صفاریان، کرمان تا حدودی روی آبادی را به خود دید و بناهای متعددی از جمله مسجدی عظیم در جیرفت بنا نهاده شد.

شکل ۲- ۴- مجموعه تاریخی گنجعلی خان کرمان

در آستانه به قدرت رسیدن صفویان، کرمان از جمله مناطقی بود که در معرض حمله و غارت ازبکان قرار گرفت و شاه اسماعیل صفوی با شکست ازبکان، امنیت را برای کرمان به ارمغان آورد. حاکم مشهور کرمان در دوره صفویه گنجعلی خان بود. وی در طول سی سال حکومت خود بر کرمان به احداث آثار و بناهای متعدد از جمله کاروانسرا، بازار، حمام، مسجد، مدرسه و آب انبار پرداخت.

شکل ۳-۴. ارگ تاریخی کرمان (میدان ارگ فعلی)

شکل ۴-۴. دروازه ناصری کرمان

شکل ۵-۴. حصار و قسمتی از شهر قدیمی کرمان در عصر قاجار

پس از مرگ کریمخان در آغاز حکومت لطفعلی خان زند، آقا محمد خان قاجار جهت تسخیر شیراز به آنجا حمله نمود. لطفعلی خان از شیراز فرار کرده تا اینکه به پیشنهاد حاکم نرماشیر و بم به کرمان آمده و مردم کرمان از وی حمایت کردند، این خبر برای آقا محمد خان بسیار ناگوار بود. لذا برای فتح کرمان با سپاهی عظیم به سوی کرمان هجوم آورد و پس از ماه‌ها محاصره و سرانجام پس از فتح کرمان دست به کشتار عظیمی زد و هزاران نفر از مردم کرمان را کور کرد و شهر به ویرانه‌ای مبدل شد. در دوره قاجاریه، مردم کرمان در قضایای مشروطیت و آزادی خواهی ایرانیان نقش به سزایی داشتند. این ماجرا از تیر خوردن ناصرالدین شاه توسط میرزا رضای کرمانی در حرم حضرت عبدالعظیم شروع شد و سرنوشت ملت ایران را تغییر داد.

ج) دوره معاصر: هم‌زمان با شروع انقلاب اسلامی مردم کرمان همچون گذشته با حضور فعال و شجاعانه خود در صحنه سیاسی و شرکت در راهپیمایی‌ها و تحصن‌ها و مبارزه با رژیم ستم شاهی پهلوی همگام با روحانیت مبارز گام‌های استواری در رسیدن به هدف که سقوط رژیم پهلوی و استقرار نظام مقدس جمهوری اسلامی بود برداشتند. مسجد جامع و مسجد امام (ملک) دو پایگاه اصلی مردم انقلابی در کرمان بود. حادثه‌ای که باعث تسریع حرکت انقلاب در کرمان شد، آتش کشیدن مسجد جامع توسط عمال مزدور رژیم در ۲۴ مهر ۱۳۵۷ بود.

شکل ۴-۶- آیت‌الله حاج میرزا محمد رضا در مسجد جامع

شکل ۴-۷- تجمع مردم در آستانه پیروزی انقلاب در مسجد جامع کرمان

اهمیت ارتباطی و تجاری کرمان در طول تاریخ

استان کرمان در طول تاریخ چندین هزار ساله خود در مسیر خطوط ارتباطی بزرگ بین ایالات مجاور خود قرار داشته است، جاده ادویه راه ارتباطی بسیار مهمی بوده که هند و سواحل دریای عمان را از طریق بندر مهم جنوبی ایران مثل میناب (هرمز) و بندر تیس به راه مشهور ارتباطی جاده ابریشم در خراسان و هرات متصل می‌کرده است و همچنین راه ارتباطی مهم فارس به سند و هند از کرمان و نمایش می‌گذاشته است.

جاده ادویه از بنادر جنوب شروع شده و از طریق منوجان، کهنوج، جیرفت و گردنه‌های کوهستانی کوه‌های جبال بارز به دشت ریگان بم و نرماشیر ختم می‌شده است و کاروان‌های تجاری از هند، سند، سیستان، فارس، کرمان، هرات، خراسان و بنادر جنوبی ایران به نرماشیر وارد می‌شدند و کاروان‌ها پس از استراحت و خرید و فروش، کالاهای خود را به اقصی نقاط می‌رساندند. و از اوایل دوره اسلامی مدتی سیرجان و بعداً شهر کرمان در محل تلاقی این چهارراه ارتباطی نقش خود را ایفا کرده‌اند.

بیشتر بدانیم

آثار تمدن‌های قدیمی در استان کرمان

وجود تپه‌های تاریخی فراوان در استان کرمان دلیل قدمت چندین هزار ساله تمدن آن است.

شکل ۸-۴- تپه تاریخی کنار صندل (تمدن حوزه هلیل)

روستای کنار صندل در فاصله ۲۸ کیلومتری جنوب شهر جیرفت و در حوزه شهرستان جیرفت واقع شده است. در این روستا دو تپه بزرگ باستانی با فاصله ۱۳۰۰ متر از یکدیگر وجود دارد که در ادبیات باستان‌شناسی با نام‌های کنار صندل جنوبی و کنار صندل شمالی شناخته می‌شوند.

شکل ۹-۴- آثار مکشوفه از تمدن
حوزه هلیل (تهیه شده از سنگ گلریت
یا صابونی)

باستان شناسان یافته‌های کنار صندل (شمالی و جنوبی) را مربوط به نیمه دوم هزاره چهارم قبل از میلاد می‌دانند. و تاکنون بیش از ۳۰۰ اثر مهر از آن به دست آمده است. به نظر می‌رسد این اثر مهرها، در ارتباط با تأمین امنیت محتویات کیسه‌های کوچک، سبدهای کوچک و دیگر ظروف کوچک بوده‌اند. این مدارک مهرسازی، بر روابط تنگاتنگ این منطقه با فرهنگ‌های همزمان عصر مفرغ در میان رودان، دره سند و آسیای مرکزی اشاره دارند، تنوع موجود در هنر مهرسازی حکایت از این دارد که کنار صندل جنوبی در مرکز شبکه فعالی از تجارت راه دور قرار داشته است.

دکتر مجیدزاده سرپرست گروه باستان شناسی حوزه هلیل عقیده دارد اگر ما در مورد وجود خط نوشتاری اصطلاحاً ایلامی تمدن هلیل اتفاق رأی داشته باشیم باید بپذیریم که در حوزه هلیل با نسخه کهن تری روبه رو شده‌ایم که سیصد تا چهارصد سال کهن تر از کتیبه‌های ایلامی نوشتاری به دست آمده در ایلام است. در چنین صورتی باید در جست‌وجوی خاستگاه خط ایلامی نه در ایلام که در جنوب شرقی ایران، در مراکز فرهنگی حوزه هلیل باشیم؛ زیرا بر اساس یافته‌های سفالی و نتایج آزمایشگاهی کربن ۱۴، تاریخ دژ مرتفع به حدود ۲۵۰۰ سال قبل از میلاد می‌رسد.

شکل ۱۰-۴- محوطه باستانی تپه یحیی

فعالیت

– در مورد یکی از تپه‌های تاریخی زیر تحقیق کرده و به صورت گزارشی به کلاس ارائه دهید.

(الف) تپه یحیی صوغان، (ب) تل ابلیس بردسیر، (ج) تپه‌های تاریخی شهداد، (د) گورستان محطوط آباد حوضه هلیل، (ه) قلعه کوچک حوضه هلیل.

مشاهیر کرمان

مشاهیر کرمان را در طول تاریخ به چهار گروه می‌توان تقسیم کرد :

(الف) نخبگان، نویسندگان و دانشمندان،

(ب) شعرا و عرفا،

(ج) رجال سیاسی و علمای دوره معاصر،

(د) هنرمندان.

از مهم‌ترین آنها می‌توان به افراد زیر اشاره کرد.

(الف) نخبگان، نویسندگان و دانشمندان : ابو عبدالله محمد بن عیسی ماهانی (۲۱۰ هـ. ق)، افضل الدین ابو حامد کرمانی، ابواسحاق کوهبنانی (قرن نهم هـ. ق)، دکتر عباس ریاضی کرمانی، استاد مهدی رجبعلی پور، استاد احمد بهمنیار کرمانی، استاد احمد ناظرزاده کرمانی، استاد محمد ابراهیم باستانی پاریزی، استاد محمود روح الامینی و هوشنگ مرادی کرمانی

ابو عبدالله محمد بن عیسی ماهانی : (ریاضی‌دان و منجم) سال ۲۱۰ هجری قمری در ماهان متولد شد.

مقدمات علم ریاضی و نجوم را فرا گرفت و برای ادامه تحصیل عازم بغداد شد. این ریاضی‌دان کرمانی برای اولین بار هندسه جبری را در دوره ای اسلامی بنیان گذاشت و بحث نسبیت را درباره اعداد گویا و مقوله معادلات سه مجهولی را مطرح کرد.

ریاضی‌دانان و بزرگانی چون عمر خیام نیشابوری، ابن یونس، ابوعراق، خواجه نصیرالدین طوسی و ابن ندیم در آثار خویش مقام علمی او را ستوده‌اند.

«النسبة فی النسبة»، «المقالة العاشرة من کتاب اقلیدس» «تالیف زیج» از آثار اوست.

(ب) شعرا و عرفا : شاه شجاع کرمانی (۲۹۱ هـ. ق)، شیخ اوحدالدین کرمانی (۵۶۰ – ۶۳۵ هـ. ق)، لاله خاتون (قرن هفتم هـ. ق)،

سید شمس الدین محمد بردسیری (هفتم هـ. ق)، عماد فقیه کرمانی (۶۹۰ – ۷۷۳ هـ. ق)، سید شمس الدین محمد ابراهیم بمی، ملا بمانعلی

راجی، خواجه‌ای کرمانی (۶۸۹ – ۷۵۳ هـ. ق)، شاه نعمت الله ولی کرمانی

(ج) رجال سیاسی و علمای معاصر : در دوره معاصر بزرگان زیادی از سرزمین کرمان به پا خاستند که به نام برخی از آنها اشاره

می‌شود :

شهید محمد جواد باهنر، میرزا رضای کرمانی و آیت الله میرزا محمد رضا مجتهد.

(د) هنرمندان معاصر : زنده یاد ایرج بسطامی، استاد سید علی اکبر صنعتی، استاد روح الله خالقی، جمال الدین مودب، استاد

علی قهاری، مرحوم جهانبخش صادقی گوغری (نقاش)

جدول ۱-۴- مشاهیر استان

<p>ابو عبدالله محمد ابن عیسی ماهانی (ریاضی دان) ولادت ۲۱۰ هـ.ق افضل الدین ابو حامد کرمانی (فیلسوف و مورخ و پزشک) ولادت ۵۳۰ هـ.ق ابو اسحاق کوهبنانی (فیلسوف و ادیب) قرن نهم هجری احمد علی خان وزیری مورخ مشهور دوره قاجار ناظم الاطبا نفیسی پزشک مشهور دوره قاجار دکتر سعید نفیسی کرمانی (پزشک برجسته) ولادت ۱۲۷۴ هـ.ش استاد احمد بهمنیار کرمانی (ادیب و فیلسوف) ولادت ۱۲۶۸ هـ.ش دکتر عباس ریاضی کرمانی (منجم) ولادت ۱۲۸۶ هـ.ش دکتر احمد ناظر زاده کرمانی (ادیب و استاد برجسته دانشگاه) ولادت ۱۲۹۶ هـ.ش دکتر محمد ابراهیم باستانی پاریزی (مورخ و ادیب و استاد برجسته دانشگاه) ولادت ۱۳۰۴ هـ.ش دکتر مهدی رجبعلی پور (ریاضی دان) معاصر هوشنگ مرادی کرمانی (نویسنده) معاصر و استاد محمود روح الامینی، حمید فرزام، بهزادی اندوهجری، رشید یاسمی و...</p>	<p>نخبگان، نویسندگان و دانشمندان</p>
<p>شاه شجاع کرمانی (وفات ۲۹۱ هـ.ق)، سید شمس الدین محمد ابراهیم بمی (وفات ۸۲۹ هـ.ق)، شیخ اوحید الدین کرمانی (ولادت ۵۶۰ هـ.ق)، لاله خاتون (صفوه الدین) قرن هفتم هجری، سید شمس الدین محمد بردسیری (هفتم هـ.ق)، خواجوی کرمانی (ولادت ۶۸۹ هـ.ق)، عماد فقیه کرمانی (ولادت ۶۹۰ هـ.ق)، لاله خاتون (قرن ۷ هـ.ق)، شاه نعمت الله ولی (ولادت ۷۳۱ هـ.ق)، بانو نهانی کرمانی (قرن نهم هـ.ق)، وصفی کرمانی ۱۰۶۳ هـ.ق، مشتاق علیشاه (وفات ۱۲۰۶ هـ.ق)، بی بی جان متخلص به حیاتی کرمانی (قرن ۱۲ هجری)، ملا باغانعلی راجی کرمانی (قرن ۱۳ هجری)، ادیب کرمانی (ولادت ۱۲۳۸ هـ.ق) ادیب قاسمی کرمانی، وحشی بافقی، عماد الدین علی فقیه، رونق کرمانی، ظفر کرمانی، مظفر کرمانی، گوهر کرمانی، فؤاد کرمانی (ولادت ۱۲۲۷ هـ.ش)، همایون کرمانی (ولادت ۱۲۹۰ هـ.ش)، اطهری کرمانی (ولادت ۱۳۰۵ هـ.ش)، طاهره صفار زاده (ولادت ۱۳۱۵ هـ.ش)، عبدالله دهش کرمانی (۱۲۸۹ هـ.ش).</p>	<p>عرفا و شعرا</p>
<p>شهید دکتر محمد جواد باهنر (ولادت ۱۳۱۲ هـ.ش)، آیت الله اکبر هاشمی رفسنجانی (ولادت ۱۳۱۳ هـ.ش)، معلم شهید حجت الاسلام علی ایرانمنش (مدیر کل آموزش و پرورش کرمان)، آیت الله صالحی، آیت الله روحانی، آیت الله لبیبی، حجت الاسلام محمد جواد حجتی کرمانی، حجت الاسلام علی حجتی کرمانی، حجت الاسلام سید محمود دعایی، حجت الاسلام موحی کرمانی، میرزا رضا کرمانی (وفات ۱۳۱۴ هـ.ق)، ناظم الاسلام کرمانی (ولادت ۱۲۸۰ هـ.ق)، مجد الاسلام کرمانی (ولادت ۱۲۸۸ هـ.ق) {از رجال سیاسی دوران مشروطیت}، حاج میرزا محمد رضا آیت الله (ولادت ۱۲۴۳ هـ.ش).</p>	<p>رجال سیاسی و علما</p>
<p>حاج بنان مدنی (خطاط) (ولادت ۱۲۵۷ هـ.ق)، حسن خان (طراح بزرگ فرش) دوره قاجار، استاد روح الله خالقی (موسیقی دان و آهنگ ساز سرود ای ایران، ولادت ۱۲۸۵ هـ.ش)، استاد علی اکبر صنعتی (نقاش و مجسمه ساز موزه های صنعتی کرمان و تهران، ۱۲۹۵ هـ.ش)، استاد علی قهاری (مجسمه ساز، مجسمه های خواجوی کرمان و رازی تهران) معاصر، حسن ناهید (موسیقی دان) معاصر، مرحوم ایرج بسطامی، جمال الدین مؤدب (خطاط) معاصر، داریوش فرهنگ و امیر دژاکام و مهدی ثانی و فرهاد ناظر زاده (هنرمندان سینما و تئاتر)، مسعود مصری (عکاس) معاصر، جهان بخش صادقی گوگری (نقاش).</p>	<p>هنرمندان</p>

شکل ۱۵-۴ روح الله خالقی

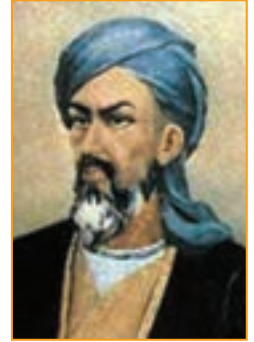
شکل ۱۴-۴ شهید
حجت الاسلام علی ایرانمنش

شکل ۱۳-۴ آیت الله هاشمی رفسنجانی

شکل ۱۲-۴ شهید
دکتر محمد جواد باهنر

شکل ۱۱-۴ خواجهی کرمانی

شکل ۱۹-۴ دکتر سعید نفیسی

شکل ۱۸-۴ میرزا رضای کرمانی

شکل ۱۷-۴ سید علی اکبر صنعتی

شکل ۱۶-۴ شاه نعمت الله ولی

شکل ۲۲-۴ ایرج بسطامی

شکل ۲۱-۴ ناظم الاسلام کرمانی

شکل ۲۰-۴ دکتر ابراهیم باستانی یاریزی

شکل ۲۵-۴ جهان بخش صادقی گوغری

شکل ۲۴-۴ عبدالله دهش کرمانی

شکل ۲۳-۴ هوشنگ مرادی کرمانی

درس یازدهم : نقش استان در حراست از کیان

مرزهای ایران اسلامی

مردم استان کرمان همواره در طول تاریخ به شایستگی نقش خود را در دفاع از کیان ایران اسلامی ایفا کرده‌اند به نحوی که در دوران دفاع مقدس بیش از ۱۲۰۰۰۰ نفر در جبهه‌های جنگ حضور داشتند و با تقدیم ۶۴۰۲ شهید، ۱۴۷۳ آزاده و ۱۸۰۰۰ جانباز که از تعداد ۲۳۱ شهید فرهنگی و ۱۴۰۰ شهید دانش‌آموز می‌باشند، چنان حضور باشکوهی در جبهه‌ها به نمایش گذاشتند که جزء بهترین یگان‌های رزم بودند و در پشتیبانی از جبهه‌ها نیز با ارسال کمک‌های نقدی و غیرنقدی خود، سرآمد همه استان‌ها شدند. شایان ذکر است در میان شهدا، جانبازان و رزمندگان استان از نوجوانان ۱۱ ساله تا پیرمردان ۸۰ ساله دیده می‌شود.

آیا می‌دانید

«روستای گُنجان شهرستان رابر دومین روستای نمونه شهیدپرور کشور به لحاظ داشتن بیشترین تعداد شهید به نسبت جمعیت است».

شکل ۲۶-۴- روستای شهید پرور گُنجان شهرستان رابر

استان کرمان اگرچه از نظر جغرافیایی با مرزهای غرب کشور فاصله زیادی داشت به طوری که حتی بُرد موشک‌ها و جنگنده‌های عراقی به آن نمی‌رسید و به نوعی مردم این استان در امنیت کامل به سر می‌بردند، ولی با احساس تکلیف در پی رهبر و مرجع خود سر از پا ننشاخته، به جبهه‌های حق علیه باطل شتافتند و طلوع عشق بی‌بدیلی را ترسیم و مفهوم روشن «تعبد در برابر ولایت» را به بهترین وجه به نمایش گذاشتند.

بیشتر بدانیم

اولین موضع‌گیری‌ها و حمایت‌ها

ساعت ۱۴/۰۰ آخرین روز شهریور ماه سال ۱۳۵۹ وقتی هواپیماهای عراقی با هجوم به ۱۹ شهر ایران جنگ تحمیلی را آغاز کردند ژاندارمری، شهربانی، پرسنل سپاه و بسیج و ارتش استان کرمان در جبهه‌ای که قبل از آن توسط ضد انقلاب داخلی و دشمنان خارجی نظام نوپای اسلامی در غرب و جنوب کشور گشوده شده بود مشغول مبارزه بودند. چهارم مهرماه پیکر پاک اولین شهید جنگ تحمیلی، ستوان دوم حمید فلاحی خنامانی، جمعی ژاندارمری استان که در نخستین روزهای آغاز جنگ تحمیلی در جبهه غرب به شهادت رسیده بود در کرمان تشییع شد. در تاریخ ۱۳۵۹/۷/۵ حجت الاسلام والمسلمین حاج سید یحیی جعفری نماینده حضرت امام (ره) و امام جمعه کرمان در نخستین موضع‌گیری رسمی مسئولین استان در خطبه‌های نماز جمعه گفت: «درگیری ایران و عراق مرزی نیست، بلکه یک توطئه گسترده صهیونیستی علیه اسلام است».

با هجوم همه جانبه ارتش عراق به مرزهای جنوبی و غربی کشور نفرات نیروهای نظامی و انتظامی استان پهناور کرمان به سوی مناطق درگیر، عزیمت کردند.

بیشتر بدانیم

یگان‌های فعال رزمی و پشتیبانی استان در دفاع مقدس

۱- لشکر ۴۱ ثارالله: از لشکرهای مهم سپاه پاسداران و بسیج که به لشکر خط‌شکن معروف شد، لشکر ۴۱ ثارالله بود. فرماندهی این لشکر در دوران دفاع مقدس بر عهده سردار سر لشکر حاج قاسم سلیمانی بود. رزمندگان این لشکر از عملیات کرخه کور در سال ۱۳۶۰ تا عملیات مرصاد در سال ۱۳۶۷ در ۲۵ عملیات مهم نقش اساسی و کلیدی ایفا کردند.

شکل ۲۷-۴: عملیات هلیکوپتر کبری در رزم با دشمن متخاصم

۲- پایگاه هوانیروز کرمان : از ابتدای جنگ تحمیلی تا پایان دفاع مقدس، ملت ایران در بسیاری از عملیات‌ها حضور داشتند. تیزپروازان هوانیروز با هلیکوپترهای کبری، ۲۱۴ و غیره از عملیات‌های پدافندی ایستگاه ذوالفقاری آبادان در آبان ۱۳۵۹ تا عملیات مرصاد در مرداد ۱۳۶۷ در عملیات‌های مهم ارتش و سپاه نقش‌آفرین بودند.

۳- تیپ ۳۸ ذوالفقار سپاه : به عنوان تیپ مستقل زرهی در عملیات‌های مهم و سرنوشت‌سازی

چون والفجر ۸ و کربلای ۵ شرکت داشت. این تیپ مهم که در سازمان رزم سپاه با استفاده از تانک‌های غنیمتی نیروهای عراق تشکیل شد با استفاده از جوانان کرمانی در دوران دفاع مقدس نقش مهمی را ایفا کرد و یکی از مهم‌ترین یگان‌های زرهی سپاه محسوب می‌شود.

۴- گردان ۸۰۸ ارتش : در اسفند ۱۳۵۹ در مرکز آموزشی ۵ کرمان تشکیل شد، این گردان در محور آفندی و خطوط پدافندی فعال بود و تا سال ۱۳۶۳ در تابعیت مرکز آموزش ۵ کرمان بود و سپس به لشکر ۸۸ زرهی ارتش جمهوری اسلامی ایران منتقل شد.

۵- گردان ۶۲ خیر جهاد سازندگی : سال ۱۳۶۱ هم‌زمان با حملات پی در پی قوای خودی به نیروهای متجاوز عراقی به منظور آزاد سازی مناطق اشغالی، جهاد سازندگی نیز مستقیماً وارد عرصه کارزار شد و با احداث جاده، سنگر، پل و به طور کلی عملیات مهندسی، رزمندگان را یاری می‌رساند. این گردان بعداً به تیپ استحکامات تغییر نام داد. احداث خاکریزی به طول ۱۴ کیلومتر در عملیات خیر یکی از اقدامات ارزنده گردان مهندسی رزمی جهاد سازندگی کرمان است و بعد از جنگ نیز در احداث خاکریز جزیره مینو (درآبادان) مشارکت داشت.

۶- نیروی انتظامی : نیروی انتظامی استان کرمان به شکل سه سازمان قدیم کمیته، ژاندارمری، شهربانی و در قالب لشکر ۲۸ روح الله و گردان ۲۰۵ امداد حضوری فعال در دفاع از کیان مرزهای جمهوری اسلامی داشته و تاکنون ۴۹۲ نفر شهید و ۶۰۹ نفر جانباز تقدیم انقلاب اسلامی کرده که از این تعداد ۱۵۹ نفر شهید و ۳۰۵ نفر جانباز مربوط به دوران هشت سال دفاع مقدس می‌باشند.

فرماندهان و شهدای شاخص استان کرمان

از فرماندهان شاخص دفاع مقدس استان می‌توان سردار سرلشکر حاج قاسم سلیمانی فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله

شکل ۲۸-۴- حجت الاسلام سید یحیی جعفری و رزمندگان دفاع مقدس

و امیر سرتیپ حسین حسینی سعدی که از اولین روزهای مقاومت در خرمشهر حضور داشت را نام برد. و از سرداران و امیران شهید دوران دفاع مقدس می‌توان به سرداران شهید محمد مهدی کازرونی، عبدالمهدی مغفوری، محمد مشایخی، حمید عرب‌نژاد، مهدی زندی‌نیا، یونس زنگی‌آبادی، احمد امینی، علی اکبر محمد حسینی و امیران ارتش شهید اشرف گنجوی، خلبان شهید خدای، و خلبان سیدحسین حسینی و از شهدای شاخص جهاد سازندگی شهید محمد آرمان و از شهدای شاخص نیروی انتظامی شهید منصور زنده روح را می‌توان نام برد.

شاخص‌ترین شهدای روحانی استان شهید حجت الاسلام حاج علی ایرانمنش (مدیر کل آموزش و پرورش استان کرمان) که به دست منافقین کوردل به شهادت رسید و همچنین شهید شیخ عباس شیرازی، مسئول تبلیغات کل دفاع مقدس می‌باشند. همچنین در دوران دفاع مقدس معلمین و دانش‌آموزان زیادی در جبهه‌های حق علیه باطل حضور داشتند که شاخص‌ترین فرهنگیان شهید سردار شهید محمدرضا کاظمی، آزاده شهید محمد شمسواری، شهید اکبر قاضی زاده و شهید سید علی میر تاج الدینی هستند و از شاخص‌ترین شهدای دانش‌آموز نیز می‌توان به شهید علی عرب و شهید علی ایرانمنش اشاره کرد.

شکل ۲۹-۴- دانش آموز شهید علی عرب

فعالیت

- ۱- به نظر شما اگر این همه جانفشانی شهیدان انقلاب اسلامی نبود، ما چه سرنوشتی داشتیم؟
- ۲- وظیفه ما در مقابل پاسداری از خون شهیدان انقلاب اسلامی چیست؟

شکل ۳۰-۴ دانش آموزان رزمنده کرمانی در جبهه دفاع مقدس

فعالیت

- ۱- درباره دانش آموزان شهید علی عرب و علی ایرانمنش چه می دانید؟
- ۲- شهدای شاخص شهرستان محل سکونت خود را نام ببرید و گزارشی از زندگینامه و وصیتنامه یکی از آنها را به کلاس ارائه نمایید.

شکل ۳۱-۴ بنای یادمان شهدای گمنام استان کرمان

شکل ۳۲-۴ موزه دفاع مقدس استان کرمان

یادمان ها و گزارهای شهدای استان

استان کرمان با ۸۱۸ گلزار شهید و ۲۷ حرم مطهر شهدای گمنام، یکی از استان های نمونه کشور است. همچنین موزه دفاع مقدس که در سال ۱۳۷۶ به هنگام برگزاری کنگره سرداران ۸۰۰۰ شهید استان های کرمان و سیستان و بلوچستان و هرمزگان به عنوان اولین موزه دفاع مقدس کشور افتتاح شد و ستاد معراج شهدا یادگار ۶۴۰۲ شهید و سرداران شهید استان، از جمله یادمان های دفاع مقدس استان به شمار می آیند. نصب تصاویر کاشی شهدا در سطح شهرهای استان و تندیس های دفاع مقدس در میادین شهرهای استان از دیگر یادمان های دفاع مقدس است.

برای مطالعه

پادگان‌های آموزشی استان کرمان که در امر آموزش و اعزام رزمندگان فعال بودند.

۱- پادگان ۵۰ کرمان نیروی زمینی ارتش: جهت آموزش سربازان وظیفه و اعزام آنها به یگان‌های رزم ارتش جمهوری اسلامی ایران در جبهه‌های نبرد فعالیت داشت.

۲- پادگان‌های قدس، شهید بهشتی و امام حسین (ع) سپاه پاسداران انقلاب اسلامی که آموزش نیروهای بسیجی، پاسدار و سرباز وظیفه را جهت اعزام به لشکر ۴۱ ثارالله (سپاه پاسداران انقلاب اسلامی) به عهده داشت.

۳- پایگاه دریایی سیرجان نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران: علاوه بر پشتیبانی یگان‌های رزم جهت آموزش سرباز وظیفه و اعزام آنها به مناطق و پایگاه‌های دریایی فعالیت می‌کرد. در این پادگان‌ها ده‌ها هزار نفر رزمنده در دوران دفاع مقدس آموزش دیده و به یگان‌های درگیر در عملیات‌ها و خطوط پدافندی اعزام شدند.

محل اسکان مهاجرین جنگ

استان کرمان در دوران دفاع مقدس پذیرای جمع زیادی از هموطنان ساکن در مناطق جنگی کشور بود که این افراد در شهرک اروندشهر کرمان (محلّه پانصد دستگاه) و همچنین منازل سازمانی شهرک مهاجران (بلوار شهید عباس‌پور کرمان) و مهمان‌شهر جیرفت سکونت داشتند. تعداد زیادی از این مهاجرین پس از جنگ به شهرهای خود بازگشته و تعدادی نیز استان کرمان را به عنوان محل زندگی خود انتخاب کردند.

اعزام‌های شاخص

رزمندگان استان در طول ۸ سال دفاع مقدس به صورت متناوب به جبهه‌ها اعزام می‌کردند. بزرگ‌ترین اعزام استان، هم‌زمان با اعزام سراسری سپاهیان حضرت محمد (ص) در آذرماه ۱۳۶۵ بود. در این اعزام بیش از ۱۵ هزار نفر رزمنده به جبهه اعزام کردند. همچنین عملیات‌های والفجر ۸ با حضور ۵۴۴۰ نفر و کربلای ۵ با حضور ۹۱۲۶ نفر شاهد بیشترین حضور رزمندگان استان کرمان در عملیات‌ها بود.

شکل ۳۳-۴ اعزام رزمندگان کرمانی به جبهه‌های حق علیه باطل

کمک‌های مردمی

شکل ۳۴-۴- نمونه‌ای از کمک‌های مردم استان کرمان در طول هشت سال دفاع مقدس

استان کرمان در حوزه کمک‌های مردمی سرآمد سایر استان‌های کشور بود. اعزام کاروان‌هایی با بیش از ۳۰۰ دستگاه انواع مختلف خودرو، همراه با حمل کمک‌های مردم شهیدپرور کرمان در نوع خود کم نظیر بود.

در مجموع در هشت سال دفاع مقدس ۶۳۵۰ میلیون ریال کمک نقدی و اقلام قابل توجهی کمک‌های غیرنقدی مردم استان به جبهه‌های حق علیه باطل ارسال شد.

مساجد در سطح استان مهم‌ترین مراکز جمع‌آوری و ارسال کمک‌های مردمی بودند. مسجد جامع کرمان و زینبیه رفسنجان از عمده‌ترین این مراکز به شمار می‌آیند.

برای مطالعه

جدول ۲-۴- میزان اقلام مهم کمک‌های غیرنقدی مردم استان کرمان در طول دفاع مقدس

واحد	میزان	اقلام
تن	۱۳۹۶	نان خشک
عدد	۷۴۲۴۰	گونی
تن	۶۳۵۳	مرکبات
تن	۱۱۷۰	خرما
قوطی	۸۱۹۲۰۰	کمپوت و کنسرو
تن	۲۰۳۱۴	آرد و گندم
کیلو	۱۴۸	طلا و جواهرات
کارتن	۱۱۰۰۰	مواد بهداشتی
کارتن	۱۲۹۲۰	سایر خوراکی‌ها
دستگاه	۳۶۰	انواع خودروهای سبک و سنگین
دستگاه	۷۰۰	موتورسیکلت
دست	۵۰۰۰	پتو، پوشاک و البسه
تن	۵۲۰	پسته
رأس	۴۸۹۰	گاو و گوسفند

فصل پنجم

توانمندی‌های استان کرمان

